

Fig. 28. Triumfvæggens udsmykning, o. 1200 (s. 3544). Foto Arnold Mikkelsen 2015. – *Decoration of chancel arch wall, c. 1200.*

KALKMALERIER

Kirkens kalkmalede udsmykninger strækker sig fra tiden o. 1200 til 1800-tallets første fjerdedel. Billederne er drypvis opdaget. Tidligst fremkom en række senmiddelalderlige indvielseskors 1934, der blev istandsat af konservator Egmont Lind samme år.⁵⁷ De storslåede romanske malerier blev 1974 opdaget under en indvendig kalkning, hvorefter billederne blev fremdraget og restaureret af konservator Mogens Larsen 1975-77.⁵⁸ Endelig fremkom 1998 et våbenskjold, malet o. 1827, under istandsættelsen af det gamle våbenhus. Våbenskjoldet blev istandsat 1999 af konservator Karsten Larsen.⁵⁹

1) (Fig. 28-34) senromanske, o. 1200, bevaret i korbuen og på triumfmurens vestside. Udsmyk-

ningen som helhed er fragmentarisk, men hovedparten af de endnu eksisterende billeder er forbløffende velbevarede.

I *korbu*en ses mod *syd* en *psykomaki* (fig. 29), dvs. en kamp mellem godt og ondt, der her har antaget karakter af det godes entydige sejr.⁶⁰ Scenen er ikke fuldstændig, men er i hovedtræk bevaret.⁶¹ En kriger med spids hjelm, iklædt en hofselang, brunrød tunika og brune hoser, hæver et spyd mod en sammenkrøbet skikkelse, der knæler på jordsmonnet under ham. Den overvundne, iklædt hvid skjorte og tvefarvede hoser, griber øjensynlig om en sværdskede med omviklet bånd.

Mod *nord* vises *Isaks ofring* (fig. 30). Abraham er gengivet med glorie, langt, hvidt hår og skæg, og er iført en hvid og brun kjortel med rødbrune

Fig. 29-30. 29. Psykomaki, o. 1200. Korbuens søndre vange (s. 3540). 30. Isaks ofring, o. 1200. Korbuens nordre vange (s. 3540). Foto Arnold Mikkelsen 2015. – 29. *Psychomachia*, c. 1200. South string of chancel arch. 30. *The Sacrifice of Isaac*, c. 1200. North string of chancel arch.

Fig. 31. De 24 ældste med Abraham, o. 1200. Triumfvæggen (s. 3544). Foto Arnold Mikkelsen 2015. – *The 24 Elders with Abraham, c. 1200. Chancel arch wall.*

Fig. 32. De 24 ældste, o. 1200. Triumfvæggen (s. 3544). Foto Arnold Mikkelsen 2015. – *The 24 Elders, c. 1200. Chancel arch wall.*

Fig. 33. Fragment (Apostel, Jesus eller engel), o. 1200. Triumfvæggen (s. 3545). Foto Arnold Mikkelsen 2015. – *Fragment (Apostle, Jesus or angel), c. 1200. Chancel arch wall.*

folder ved ærmeender og krave, der er spættet af hvide nister. Med en elegant, svungen krop holder han et sværd hævet over Isak, mens der yderst på sværdspidsen anes rester af en hånd (Guds eller en engels), som griber ind og afbryder ofringen. Under Abraham knæler den lille, fragmentariske Isak i brun kofte og grønne hoser, der med spørgende gestus sidder på et muret, grønt alterbord, hvorpå der også ligger brænde til offerbålet. Begge korbuens billeder udspiller sig udendørs, hvilket angives ved tuet, brunt jordsmon.

Triumfmurens (fig. 28) udsmykning har mistet mange billeder, men er samtidig ganske velbevaret. Udsmykningen er inddelt i to vandrette storfriser, der deles lodret af korbuen. Kun den *nedre frise* i korbuens vederlagshøjde er bevaret. Her ser man en række siddende mænd, tre på hver side af

bueåbningen, med forskellige typer kroner. Mændene, der har blikket rettet mod korbuen, synes alle at være ældre, langskæggede og ikklædt kjortler og kapper. Mod syd holder manden nærmest korbuen en stav eller et scepter, og kan muligvis identificeres som præstekongen Melkizedek,⁶² mens den midterste mand (fig. 32) griber om et strengeinstrument (en rebec).⁶³ Yderst mod syd anes en harpe, mens manden, der holder harpen, er skjult bag hvælvpillen. Mod nord sidder den gloriøse patriark *Abraham* nærmest korbuen med et svøb i skødet, hvori omridset af frelste sjæles hoveder endnu kan skelnes (fig. 31).⁶⁴ Manden i midten sidder med et uidentificeret stren-

Fig. 34. Indvielseskors, o. 1200 (s. 3545). Foto Arnold Mikkelsen 2015. – *Consecration cross, c. 1200.*

geinstrument, mens figuren længst mod nord er næsten helt dækket af hvælpillen. De siddende mænd må, trods deres reducerede antal, være en fremstilling af *de 24 ældste*, der sidder samlet omkring Kristus på tronstole i lovsang (Åb. 4,4).

Over de ældste løber et skriftbånd med rester af en næsten helt forsvundet *majuskellindskrift*.

Den øvre storfrise, der er bevaret nord for korbuen, er i en yderst fragmentarisk tilstand. I frisen, der må have haft samme bredde som kirken, øjnes det nederste parti af en barfodet, kjortelklædt skikkelse (fig. 33), der kan være Jesus eller en af disciplene.⁶⁵ Figuren står ved siden af en profileret base, hvorover et søjleskaft rejser sig.

Syd for korbuen, under den nedre billedfrise, er der malet et hvidt *indvielseskors* (fig. 34) udformet som hjul, der må være samtidigt med resten af udsmykningen.

Teknik og farver. Maleriet er udført på en typisk romansk, meget finkornet, brunlig puds med knust tegl og trækul.⁵⁹ Dekorationen, malet på den glittede malepuds lagt over den tørre bygningspuds, er udført i gråblåt, okkergult, okker-

rødt, grønt samt brunrød til opstregning, enkelte konturer og skyggevirkning i klædedragternes dråbeformede foldekast. Dertil kommer den intense ultramarin, der er benyttet som baggrundsfarve for billederne. Kropsmodelleringen, der nu bedst iagttages på storfigurerne i korbuen, er båret af hvidt højlys på den brunrøde karnationsfarve, ledsaget af mørkerøde konturstreger, der har gjort ansigtstræk og navnlig øjenpartiet let synlige, selv på afstand. Karakteristisk for periodens kunst er fremstillingens billeder ledsaget af et rigt udvalg af *ornamenter*. Billederne på korbuens vanger indrammes således af brune streger og musetrapper, mod øst er korbuens åbning markeret ved en palmetfrise. Triumfurens nederste del, mod syd, er smykket med en bred mæanderbort, mens der mod nord ses rester af en marmorering.

Værksted, stil og datering. Generelt tilhører udsmykningen en lille gruppe af nærtbeslægtede senromanske malerier på Nordfyn, der også findes i Sanderum (s. 2931–38) og Sønder Nærå kirker.⁶⁶ Udsmykningens tilstand gør den dog vanskelig at jævnføre entydigt med de to andre

